

3. STAVOVI NASTAVNO-NAUČNOG VEĆA PRAVNOG FAKULTETA O ZAKONU O UNIVERZITETU IZ 1998.

Nastavno-naučno veće Pravnog fakulteta u Beogradu je smoglo snage da na svojim sednicama 29. maja i 4. juna 1998. zauzme stav da je "novi Zakon o univerzitetu zadao težak udarac autonomiji univerziteta, ukinuvši je u potpunosti u vitalnim sferama izbora nastavnika i saradnika i upravljanja fakultetima i univerzitetom". Stoga je Veće donelo zaključke koji su imali za cilj da spreče ili ublaže negativne posledice primene ovog nametnutog Zakona. U tom smislu, Veće je "pozvalo kolege koji budu postavljeni na funkcije u organima upravljanja (dekan, prodekani, članovi Upravnog i Nadzornog odbora) da ne prihvate imenovanja ako prethodno ne dobiju većinsku podršku iskazanu tajnim glasanjem nastavnika i saradnika", da se u pogledu izbora nastavnika i saradnika primenjuju do sada važeći kriterijumi za izbor. Posebno je insistirano da Fakultet ne sme ni u kojem slučaju prihvatiti da se na njemu i na Univerzitetu stvara klima progona...

TEŽAK UDARAC AUTONOMIJI UNIVERZITETA Izvod iz zapisnika sa IX sednice Nastavno-naučnog veća Pravnog fakulteta u Beogradu, održane 29.5.1998. g

U uvodnoj reči, predsednik Veća je istakao da je na Univerzitetu, 27. maja, održana sednica Naučno-nastavnog veća, a povodom donošenja novog Zakona o univerzitetu. Na toj sednici doneto je nekoliko zaključaka.

Naučno-nastavno veće Univerziteta je, opredeljujući se prema pojedinim inicijativama da Univerzitet povodom usvojenog Zakona stupi u štrajk, ocenilo da nema ovlašćenja da donese odluku o štrajku. Odluka o štrajku je stvar nastavnika i saradnika svakog pojedinog fakulteta, pa je Veće, stoga, preporučilo fakultetima da u roku od 48 sati održe svoja nastavno-naučna veća i da o zaključcima obaveste rektora Univerziteta najkasnije do 29. maja. Toj sednici je, kako je napomenuo dekan, umesto njega, prisustvovala prodekan za nastavu dr Marija Draškić, koja će Veću i preneti usvojene stavove, koji će poslužiti kao uvod u diskusiju.

Predsednik Veća je, takođe, istakao da još uvek ne raspoložemo definitivnom verzijom Zakona, a da je za sada urađen tekst amandmana koje je pripremila vlada. Izmene su vršene uglavnom u režimu studija, čime se izašlo u susret studentskim zahtevima, a od posebnog značaja bi bila odredba sadržana u amandmanu XVI, u kojoj se kaže da su svi zaposleni na univerzitetu, odnosno fakultetu, koji su zasnovali radni odnos do dana stupanja na snagu ovog Zakona, u obavezi da zaključče ugovor o radu u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Dekan je obavestio Veće i o reagovanjima sa drugih fakulteta, naglašavajući da su se za sada zvanično oglasila tri fakulteta, i to Elektrotehnički, Filozofski i Ekonomski. Kao osnovni stav, sva tri fakulteta su istakla da podržavaju zaključke koje je donelo Naučno-nastavno veće Univerziteta, smatraju da Predlog Zakona ukida autonomiju univerziteta, i o tome obavestila ostale fakultete.

Učestvujući u radu Naučno-nastavnog veća Univerziteta, dr M. Draškić je pročitala tekst usvojenih zaključaka, naglašavajući da su tokom rasprave bila izražena dva važna segmenta, i to: donošenje odluke o štrajku i jednodušna osuda načina na koji je vođena rasprava oko usvajanja Zakona. Veće je jednodušno izrazilo nezadovoljstvo načinom donošenja pomenutog Zakona, vremenom u kojem je donet, a naročito njegovom sadržinom. Posebno je ukazano na to da je izneveren dogovor postignut sa predsednikom Republike da od jeseni Zakon rade zajedno univerziteti i vlada; da je Zakon donet pod krajnje nepovoljnim društveno-ekonomskim i školskim okolnostima, i da rešenja sadržana u Zakonu imaju niz manjkavosti.

Veće je takođe izrazilo nepodeljen stav u osudi grube intervencije policije na studente i građane za vreme njihovog protesta povodom usvajanja Zakona i zadužilo rektora da protest Veća izrazi ministru unutrašnjih poslova Republike Srbije. Rektor u je stavljen takođe u obavezu da se obrati predsedniku Republike, sa apelom da ne potpiše Ukaz o proglašenju novog Zakona o univerzitetu.

U diskusiji koja je zatim otvorena, za reč se javila dr M. Stefanovski, upoznavajući Veće sa pismenim predlogom, koji glasi:

“Povodom rasprave o novom Zakonu o univerzitetu slobodna sam da učinim predlog da Nastavno-naučno veće usvoji zaključak da, radi odbrane autonomije Univerziteta i dostojanstva Fakulteta, nastavnici i saradnici Pravnog fakulteta u Beogradu, smatrajući to nalogom svoje profesionalne savesti i etičkom dužnošću, obustavljaju rad zbog nakaznih i pogubnih rešenja novog Zakona o univerzitetu.”

Ona je zatim predložila da se njen predlog stavi na glasanje.

Obraćajući se Veću povodom donetog Zakona, dr D. Basta je istakao da se radi o jednom zakonu koji je pripreman u potaji, donet na brzinu i koji ne znači etatizaciju univerziteta, kako se to najčešće ocenjuje, već podvlašćivanje celokupnog Univerziteta.

Ako se zadržimo na odredbama o ovlašćenjima dekana, nema nikakve sumnje da one imaju dalekosežan značaj. Pod pretpostavkom da se vlast, koja je donela ovaj zakon i koja imenuje dekane, jednog dana promeni i dođe neka druga koja će ih smeniti i postaviti druge dekane, onda je lako zamisliti da će univerzitet postati poligon za političko samovlašće.

Pravna analiza, ovde izvedena, jasno je pokazala da se radi o jednom od najrigoroznijih zakona. Nije uzet u obzir ni predlog Srpske akademije nauka i umetnosti da se ovaj Zakon povuče iz procedure. Čak ni jedna tako ugledna institucija našeg društva, najviša naučna ustanova u Srbiji, nije imala autoriteta da utiče na predlagače.

Kada je reč o ulozi budućeg dekana, on će biti namesnik i nameštenik, a kada je reč o nastavnicima i saradnicima, ko će, ako bude dekan, uzeti dogovor-

nost i obavezu da sam bira sve nastavnike i saradnike ovog Fakulteta? To je pitanje strahovitih ovlašćenja dekana, ovlašćenja koja se lako mogu zloupotrebljavati. Po samoj prirodi imenovanja, takav budući dekan ne može uživati poverenje ove kuće, već samo može izazvati pokornost. Oni koji su smatrali da treba da donesu Zakon o univerzitetu po modelu preduzeća, treba da znaju da će stupanjem na snagu tog zakona Univerzitet prestati da postoji onako kako je do sada postojao. Prestaće da postoji na svojim dosadašnjim osnovama.

Prof. Basta je podsetio da je ovo drugi put da se raspravlja o Predlogu Zakona o univerzitetu. Oba puta, sednici ne prisustvuje jedan naš kolega, koji je, pre usvajanja Zakona, dao obrazloženje u prilog tome da bude usvojen. Zbog njegovog izlaganja tokom rasprave koja je prethodila donošenju Zakona u Narodnoj skupštini Republike Srbije, bilo je izraženo i negodovanje na sednici Naučno-nastavnog veća Univerziteta. Smatram da takvo istupanje našeg kolege zaslužuje najoštriju osudu. To je izlaganje nekog ko je svojevremeno zastupao ideju samoupravljanja, a sada govori da je prednost novog Zakona o univerzitetu u tome što se samoupravljanje njime ukida; to izgovara neko ko je u vrhunskoj državnoj politici i ko je upućen u najvažnije državne poslove. Reči koje je tada izgovorio, kojima je oštro prebacivao i osuđivao ovu sredinu kojoj i sam pripada, a na koje ne želim ovom prilikom da se osvrćem jer su pogrdne, jesu reči nekoga ko ne uvažava naučnu savest. Isti obrazlagrač ovog Zakona o univerzitetu bio je obrazlagrač i jednog drugog zakona, prilikom čijeg donošenja su bila korišćena, kako on navodi, neka sredstva, kao što su pištaljke, šerpe i sl.

Univerzitet, pa i fakulteti, nisu bez problema i mana, ali ovaj Zakon nije, sigurno, lek za te boljke i mane. Ovaj Zakon je za univerzitet smrtonosni otrov. Od trenutka kada on bude stupio na snagu, tog trenutka, univerziteta kakvog mi znamo i kakav će ostati u našem pamćenju, neće više biti. Novi Zakon o univerzitetu zaslužuje najoštriju osudu. Baveći se profesijom univerzitetskog profesora, prof. Basta smatra da je način reagovanja na Zakon pitanje moralne savesti svakoga; on zna kako će lično postupiti.

Pridružujući se dr D. Basti i zalažući se za pružanje nekog vida otpora ovom zakonu, D. Vujadinović je istovremeno ocenila da je njegov sadržaj retrogradan, da je način donošenja nedemokratski, uključujući način na koji je obrazlagranje u Skupštini, posebno od strane našeg kolege sa Fakulteta. Takvo izlaganje je moralno i profesionalno nedopustivo. Upravo nivo i kvalitet rada, rezultati postignuti na ovom Fakultetu, uprkos iznetim tvrdnjama i uvredama nanetim ne samo našim profesorima, već i studentima Fakulteta, govore da su motivi predlagrača drukčiji od onih koji se iznose.

Dr V. Rakić-Vodinelić je ... predložila da se Veće, bez obzira što nije nadležno za donošenje odluke o štrajku, izjasni o predlogu dr M. Stefanovski, poštujući princip vremenskog redosleda u davanju predloga.

Predsednik Veća je ukazao da stavljanjem na glasanje predloga o štrajku prelazimo na teren nezakonitosti, i da će on, kao dekan, starajući se o zakonitosti rada na Fakultetu, morati da takvu odluku, ako bi bila doneta, anulira.

Posle kraće diskusije, u kojoj su učestvovali: dr V. Dimitrijević, dr M. Stefanovski, mr S. Bovan, dr M. Draškić, dr Dragoljub Popović, dr V. Rajović, dr J. Stanković, dr D. Kavran, I. Nikolić, dr Z. Tomić, dr K. Čavoški, dr D. Hiber, dr M. Todorović i mr Z. Mirković, predsednik Veća je stavio na glasanje pred-

log dr Mirjane Stefanovski o obustavljanju rada na Fakultetu. Predlog nije dobio većinu (22 glasa “za”, 9 “protiv” i 18 “uzdržanih”).

Konstatujući rezultate glasanja, predsednik Veća je pročitao usvojeni, konačni tekst, koji glasi:

Nastavno-naučno veće Pravnog fakulteta, sastavi se povodom zaključaka Naučno-nastavnog veća Univerziteta u Beogradu, ali i sledeći vlastitu potrebu da iskaže svoj sud o usvojenom Zakonu o univerzitetu, na sednici održanoj 29. maja 1998. godine, donelo je sledeće

ZAKLJUČKE

1. Veće ponavlja svoju ocenu da je novi Zakon o univerzitetu zadao težak udarac autonomiji univerziteta, ukinuvši je u potpunosti u vitalnim sferama izbora nastavnika i saradnika i upravljanja fakultetima i univerzitetom.

2. Veće odbacuje ocene izrečene na račun univerziteta u raspravi koja je prethodila donošenju Zakona. Svi učesnici u diskusiji osudili su mešanje političke sfere u život fakulteta i univerziteta. Većina je ukazala da upravo nova zakonska rešenja stvaraju veoma široki prostor za političko arbitriranje, čak i za udaljavanje sa fakulteta nastavnika i saradnika koji su, u percepciji onih koji imenuju dekane, politički nepodobni.

3. Veće ocenjuje da je suštinsko moralno pitanje za svakog pojedinca kako će se odnositi prema eventualno ponuđenim funkcijama, da li će ih vršiti na način koji štiti dignitet univerziteta i visoke, međunarodno prihvaćene, standarde o akademskoj autonomiji, standarde koji predstavljaju jedan od temelja moderne civilizacije i da li će uopšte prihvatiti da dalje radi na univerzitetu pod ovim uslovima.

Veće poziva kolege koje budu postavljene na funkcije u organima upravljanja (dekan, prodekani, članovi Upravnog i Nadzornog odbora) da ne prihvate imenovanje ako prethodno ne dobiju većinsku podršku iskazanu tajnim glasanjem nastavnika i saradnika. U suprotnom, nastavnici i saradnici neće moći da saraduju sa njima. Kada je reč o izboru nastavnika i saradnika, očekuje se od imenovanog dekana da se pridržava onih univerzitetskih standarda koji su – kako u pogledu procedure tako i u pogledu kriterijuma za izbor – do sada važili na Fakultetu i na Univerzitetu. Okolnost da ih novi Zakon ne pominje ne znači da te standarde ne treba primenjivati; oni su uveliko postali deo univerzitetske tradicije i običaja.

4. Fakultet ne sme ni u kojem slučaju prihvatiti da se na njemu i na Univerzitetu stvara klima progona. Najviši moralni imperativ za svakog člana Veća mora biti da se aktivno odupre svim pritiscima da se, kroz ovlašćenja koja dobija dekan, sprovode čistke među kolegama - neistomišljenicima. Takođe treba sačuvati visoke kriterijume koji su do sada važili prilikom dovođenja nastavnika i saradnika na Fakultet, kao i prilikom unapređenja u viša zvanja.

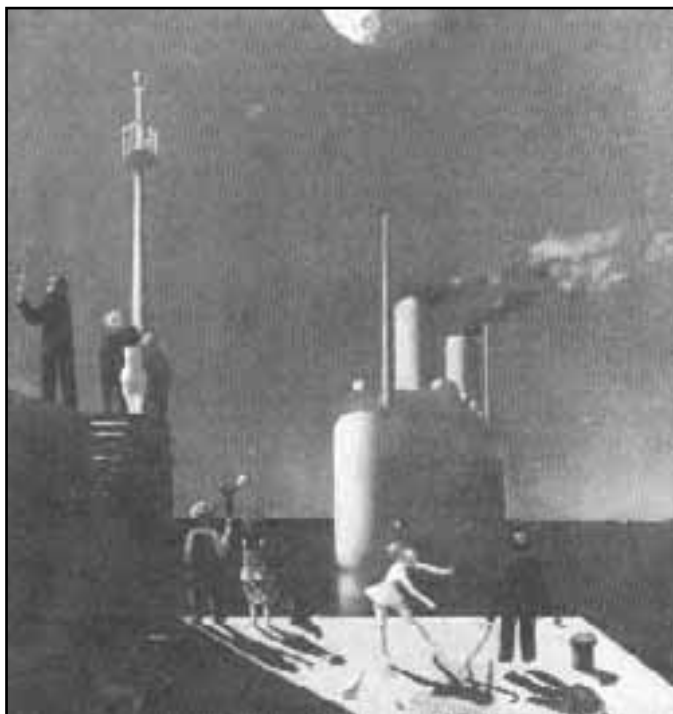
5. Veće osuđuje potpuno nepotrebnu i surovu intervenciju policije protiv studenata i profesora, koji su, na dan izglasavanja Zakona, kao i kasnije, protestovali protiv njegovog donošenja.

6. Veće ukazuje da je zadatak univerziteta da se svim legalnim i legitimnim sredstvima suprotstavi rešenjima koja ne samo da ruše autonomiju univerziteta, nego su u suprotnosti sa Ustavom i međunarodno preuzetim oba-

vezama. U tom kontekstu, treba koristiti i mogućnost iz člana 81. stav 2. Ustava Republike Srbije da se, na osnovu 100.000 prikupljenih potpisa, zahteva raspisivanje referenduma o ukidanju Zakona o univerzitetu iz 1998. godine.

Veće je takođe prihvatilo predlog da se usvojeni zaključci proslede svim članovima Veća (dakle, i onim odsutnim sa sednice), kako bi im se pružila mogućnost da ih svojim potpisom potvrde, što bi zaključcima dalo još veću moralnu težinu.

Napomena: nedostaju zapisnici sa X, XI i XII sednice Nastavno-naučnog veća Fakulteta koje su održane juna 1998. godine.

Voja Stanić, *Odlazak*, 1972.